

Кальян А. В., здобувачка вищої освіти 1 курсу, група КЮ-201
Науковий керівник – **Нітченко А. Г.**, к.і.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м.Чернігів, Україна)

ДО ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ НОРМ ПРАВА І НОРМ МОРАЛІ

Дотримання прав та законних інтересів громадян забезпечується законом, котрий породжений нормами права. Саме вони є джерелом впровадження належної поведінки у державному суспільстві, як системі, котра не може існувати без певних регуляторів. Отож питання забезпечення плідного функціонування усіх структурних елементів норми права без зв'язку із мораллю, котра виступає на перший план у регулюванні поведінки індивідів, виявлення чинників, які є провідними у встановленні безпосередньо зв'язків права і моралі залишається відкритим.

Метою цієї роботи є виявлення факторів, котрі впливають на стан доведення чи спростування зв'язків між правом та мораллю, як особливим чинником забезпечення справедливої та неупередженої дії права; дослідження основних думок щодо взаємодії цих елементів у суб'єктивному світлі наукових праць.

Проблематику зв'язку права та моралі досліджували такі науковці у сфері права, як: С. Алексєєв, О. Зайчук, О. Скакун, Ю. Тихомиров, В. Селіванов, Г. Мальцев та інші. Так, Ю. Крисюк зазначає, що такі категорії, як право та мораль, є динамічними, тому виявлення сутності їх взаємозв'язку може бути лише у тому разі, коли має місце бути органічна взаємодія моральної та правової свідомості, етичних та правових норм тощо. Право способом встановлення казуальної залежності налагоджує контакт із соціумом, де первинним регулятором відносин, у першу чергу, є мораль. Отож, у тому разі, коли соціально-правові відносини не будуть відповідати людській природі, точки, що допомагають їм закріпитися в антропосоціосфері, просто безслідно зникнуть [1, с.8]. А ось О. Сидоренко з цього приводу висуває думку, що з огляду на ряд спільних рис (системність, нормативність, спільна мета і цінності і т.д.) та відмінних (різні форми вираження, притягнення до відповідальності тощо), право та мораль однозначно перебувають у постійній залежності. Саме ці дві категорії у результаті взаємодії дають початок існуванню політичної та правової культури у державі. Тож факт функціонування права та моралі із наявністю накладання сфер впливу є безперечним [2, с. 412].

Факт первинного управління стадом нормами моралі приводить до думки, що без моралі право існувати не змогло б тому, що саме сприйняття правильного та загальноприйнятого проходить через свідомість людини, її внутрішнє ставлення до зовнішньої регламентації життя. А суб'єктивний підхід до вивчення даного питання нашоухує на розходження основних підходів, методів дослідження, а відповідно і висновків загалом.

Як відомо, норма права – це регулятор суспільних відносин, а це означає, що вона безпосередньо пов'язана із суспільною мораллю. Оскільки мораль є системою норм і принципів, які виникають із потреби узгодження інтересів індивідів один з одним і суспільством, спрямовані на регулювання поведінки людей відповідно до понять добра і зла і підтримуються особистими переконаннями, традиціями, вихованням, силою громадської думки, то очевидно, що держава, закріплюючи норми права, використала мораль як основну базу їх регулювання [3, с. 265].

Поняття правової культури суспільства нерозривно пов'язане зі способами та засобами регулювання правових норм. Звідси можна зробити висновок, що правова

культура є моральним обов'язком громадянина. Отже, кожен індивідум повинен сприймати правову базу, як належний елемент сприйняття свідомістю цього життя.

Відношення до взаємодії права і моралі відображає рівень розвитку власної трансформаційної можливості мозку визнавати та удосконалювати форми і типи належної поведінки, що була б прийнятною для людського суспільства. Це означає, що кожна людина здатна сприймати норму права, як виразник загальнолюдського поняття гарної поведінки, котре, у свою чергу, бере витоки у моралі.

Мораль здійснює регулятивний вплив на поведінку людей, тому вона має спільне функціональне призначення з правом, що дає поштовх до свідомого поєднання цих понять у полі соціальних зв'язків. Масштаби потреб удосконалення поведінки спричиняють необхідність власного розуміння правил такої поведінки, що закріплені у правових нормах і санкціоновані державою. Як мораль, так і норма права мають єдину духовну природу, єдиний ціннісний стрижень. Таким стрижнем є справедливість, котра виступає базою формування дійсно мирних відносин. Саме мирні відносини можуть бути обумовлені виключно матеріальним і духовним розвитком суспільства. Прикладом поєднання норм права і моралі є демократичні відносини у країнах з республіканською формою правління. Адже саме влада народу здатна забезпечити злагоду у відносинах шляхом задоволення як колективних, так і індивідуальних інтересів, що призведе до такого явища як моральність правових норм.

Отже, зв'язок між правом та мораллю, на нашу думку, однозначно існує. Саме такий зв'язок дає поштовх до змін норм права під впливом норм моралі спричинених модифікаціями суспільної свідомості, котрі відбуваються у зв'язку з еволюцією суспільних та правовідносин. Саме мораль сприяє узгодженню права із людськими інтересами, бо вона має спільну основу з правовими нормами – справедливість і відповідність поняттям добра.

Список використаних джерел

1. Крисюк Ю. П. Мораль і право: проблеми співвідношення. С. 8. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153577626.pdf> (дата звернення 21. 03. 2021).
2. Сидоренко О. Право та мораль як основні способи правового впливу на поведінку суб'єктів. С. 412. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/6679/Sidorenko%20Pravo.pdf;jsessionid=A2403109CE3419533FD82EE7390DEF2A?sequence=1> (дата звернення 21. 03. 2021).
3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. / пер. з рос. Харків: Консум, 2001. 656 с.